

Handreiking voor bestuurders

Hoe te handelen inzake een geschil *bij* of *na* de vaststelling van de score voor het centraal examen

Editie 2024-2025

In toenemende mate is er sprake van een geschil bij of na de vaststelling van de score voor het centraal examen. Eerder verwezen de protocollen centraal examen van de VO-raad en de jaarlijkse septembermededeling plus maartaanvulling van het CvTE naar een handreiking die was opgesteld door het CvTE in samenwerking met de inspectie. Het betreft echter de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag. Daarom is in afstemming met de inspectie deze handreiking opgesteld om daarmee zo veel mogelijk recht te doen aan de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag inzake het uitvoeren van het eindexamen (schoolexamen én centraal examen). Deze handreiking met een focus op geschillen rond de afwerking van het centraal examen is daarmee een aanvulling op de handreiking voor de bestuurder met de titel Verantwoordelijkheid in het schoolexamen.

1 Inleiding

Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor een correcte afwikkeling van het schoolexamen en het centraal examen. Het overgrote deel van de examenactiviteiten vindt plaats binnen de context van de eigen instelling. Echter, bij de vaststelling van de score van het centraal-examenwerk van een leerling is in de meeste gevallen ook een andere instelling betrokken en wel door de inzet van de tweede corrector.

Het komt voor dat bij de vaststelling van de score voor het centraal-examenwerk de eerste en tweede corrector niet tot overeenstemming kunnen komen, waardoor geen score kan worden vastgesteld. Het komt ook voor dat na vaststelling van de score een kandidaat na inzage van het examenwerk en de beoordeling met de school van mening verschilt of de vastgestelde score terecht is.

Deze handreiking gaat in op de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag inzake deze twee (verschillende) geschilsituaties: de eerste noemen we hier een geschil *bij* de vaststelling van de score; de tweede situatie een geschil *na* de vaststelling van de score.

2 Voor wie is deze handreiking

Deze handreiking is bedoeld voor het bevoegd gezag, de rector of directeur en de examensecretaris van scholen voor voortgezet onderwijs. Het bevoegd gezag is expliciet verantwoordelijk voor een correcte gang van zaken van school- en centrale examinering. Dikwijls zullen de daaraan verbonden taken gemandateerd zijn aan de rector of directeur van de school. Dit dient dan wel in het managementstatuut te zijn geregeld. En in de praktijk zal de examensecretaris vaak als eerste betrokken worden bij de afwikkeling van een geschil. Omdat inzake een geschil *bij* of *na* de vaststelling van de score een andere school betrokken is, is het van belang dat de examensecretaris het bevoegd gezag tijdig bij de kwestie betreft, zodat het bevoegd gezag zijn verantwoordelijkheid kan nemen.

3 Regelgeving

Het [Uitvoeringsbesluit WVO 2020](#) geeft in [artikel 3.25](#) (vaststelling score en cijfer centraal examen) en [artikel 3.26](#) (beoordeling centraal examen cspe vmbo door examinerator) regels over vaststelling van de score, niet in een regeling voor daarna. Deze handreiking beoogt in die leemte te voorzien door enkele handvatten te bieden.

Handreiking A | Geschil *bij* de vaststelling van de score van het centraal-examenwerk

Inleiding

In [artikel 3.25](#) van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 wordt bepaald dat *de examinerator en de gecommitteerde in onderling overleg de score voor het centraal examen vaststellen*. Bij deze vaststelling van de score is het correctievoorschrift bindend. Eventuele afspraken die door vakgroepen of bijeenkomsten van correctoren worden gemaakt, zijn ondergeschikt aan het correctievoorschrift. Het is de bedoeling dat examinerator (de eerste corrector) en gecommitteerde (de tweede corrector) in onderling overleg de score vaststellen. Ondanks het onderling overleg kan het voorkomen dat examinerator en gecommitteerde niet tot overeenstemming komen, omdat een van hen of beiden daartoe gegronde redenen hebben. Bijvoorbeeld als een van beiden van mening is dat de ander zich niet zo dicht als mogelijk aan de antwoorden houdt die het correctievoorschrift voorschrijft.

Welke stappen zet het bevoegd gezag bij escalatie van het geschil?

Stap 1

[Artikel 3.25](#) van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 bepaalt dat, *indien de examinerator en de gecommitteerde niet tot overeenstemming over de score komen, het geschil wordt voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Het bevoegd gezag van de gecommitteerde kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator*.

Het Uitvoeringsbesluit is duidelijk. Het bevoegd gezag van de gecommitteerde, dus van de tweede corrector, is als eerste aan zet. Zowel de gecommitteerde als de examinerator kan het initiatief nemen om het geschil voor te leggen aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Als de examinerator het initiatief neemt, is het verstandig om het eigen bevoegd gezag daarvan op de hoogte te stellen.

Het ligt voor de hand dat de initiatiefnemer (de gecommitteerde of de examinerator) het geschil mondeling toelicht en eventueel schriftelijk verwoordt, zodat het bevoegd gezag van de gecommitteerde adequaat invulling kan geven aan de eigen verantwoordelijkheid. Het bevoegd gezag van de gecommitteerde laat zich in ieder geval informeren door de gecommitteerde.

Stap 2

De volgende stap is dat het bevoegd gezag van de gecommitteerde in overleg gaat met het bevoegd gezag van de examinerator. Dit is een op overeenstemming gericht overleg. In dit overleg dient nagegaan te worden of beide correctoren in alle redelijkheid hebben gehandeld conform het correctievoorschrift en of het geschil in alle redelijkheid kan worden opgelost.

Stap 3

Een volgende stap kan zijn dat na dit overleg beide bevoegd gezagen de beoordeling en vaststelling van de score terugleggen bij examinerator en gecommitteerde.

Stap 4

Indien het geschil met inachtneming van het correctievoorschrift alsnog niet kan worden beslecht, wordt het geschil opnieuw voorgelegd aan een of beide bevoegd gezagen, door de examinerator of door de gecommitteerde of door beiden.

Stap 5

Het is aan een of beide bevoegd gezagen om te komen tot een volgende actie binnen de eigen organisatie om tot overeenstemming over de score te komen. Bijvoorbeeld door het collegiaal consulteren van een onafhankelijke vakdocent binnen hetzelfde bestuur.

Stap 6

Als er ook na stap 5 geen overeenstemming over de score wordt bereikt, wordt de kwestie voorgelegd aan de beide besturen (als onderdeel van het bevoegd gezag). Er volgt dan overleg tussen de eindverantwoordelijke besturen onderling, niet door eventuele gemandateerden. Als ook op dit niveau geen overeenstemming over de score wordt bereikt, kan het geschil via het Examenloket gemeld worden aan de inspectie. [Artikel 3.25](#) van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 bepaalt dat, *indien het geschil niet kan worden beslecht, hiervan melding wordt gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.*

Het Uitvoeringsbesluit laat in het midden wie het initiatief kan of moet nemen om het geschil te melden bij de inspectie. Dat kan dus door elk van beide bevoegd gezagen gebeuren. De inspectie zal vervolgens in overleg met beide bevoegd gezagen nagaan of deze voldoende interne acties hebben ondernomen om tot overeenstemming te komen, zoals het genoemde collegiaal consulteren van een onafhankelijke vakdocent binnen hetzelfde bestuur. De inspectie beoordeelt het geschil niet inhoudelijk (dát is het terrein van de vakdocenten) en zal erop gericht zijn dat de bevoegd gezagen de inspanningsverplichting realiseren om de eigen verantwoordelijkheid maximaal waar te maken.

Bij zeer hoge uitzondering kan de inspectie een onafhankelijke derde corrector aanwijzen. Het oordeel van deze derde corrector is bindend. De bevoegde gezagen moeten zich hierbij realiseren dat het volledige examenwerk van alle kandidaten van de betreffende examenzitting opnieuw gecorrigeerd wordt. Vanzelfsprekend is het correctievoorschrift voor deze derde corrector leidend. De beoordeling van deze onafhankelijke corrector komt dan in de plaats van de eerdere beoordelingen van eerste en tweede corrector. Het is niet uitgesloten dat de vaststelling van de uitslag voor alle kandidaten van het betreffende vak vertraging oploopt.

Handreiking B | Geschil *na* de vaststelling van de score van het centraal-examenwerk, bijvoorbeeld na inzage door kandidaat

Inleiding

Het [Uitvoeringsbesluit WVO 2020](#) geeft in [artikel 3.25](#) (vaststelling score en cijfer centraal examen) en [artikel 3.26](#) (beoordeling centraal examen cspe vmbo door examinator) regels over vaststelling van de score, niet in een regeling voor daarna. Deze handreiking beoogt in die leemte te voorzien door enkele handvatten te bieden.

Het kan voorkomen dat een kandidaat (en/of diens wettelijke vertegenwoordiger) na inzage van het examenwerk en beoordeling met de school van mening verschilt of vastgestelde score terecht is. Het is aan betrokken scholen (en mogelijk de burgerlijke rechter) om vervolgens hierin hun weg in te vinden; Inspectie, noch OCW, noch CvTE hebben een rol in de bepaling van de score. Wel wordt bij een geschil tussen kandidaat en school *na* de vaststelling van de score de inspectie geraadpleegd. In deze handreiking worden de stappen voor het bevoegd gezag aangegeven en leest u wanneer u contact opneemt met de inspectie.

1 Inzage leerlingen

Iedere eindexamenkandidaat heeft recht op inzage van het gemaakte examenwerk (zie ook de [Protocolen Centraal Examen, paragraaf 2.6](#)). Om onduidelijkheid bij de (organisatie van de) inzage te voorkomen, is het verstandig om de inzageprocedure vooraf goed te beschrijven; die beschrijving kan onderdeel zijn van het examenreglement (zie [checklist Examenreglement, item 66](#)).

2 Geschil na inzage

Als de eindexamenkandidaat aannemelijk kan maken dat er een aanwijsbare fout bij de correctie is gemaakt, kan er als volgt gehandeld worden.

1. De eindexamenkandidaat zet (zijn/haar argumenten over) de vermeende fout(en) op papier. Dit document wordt aangeboden aan de rector of directeur van de school.
2. Op verzoek van de rector of directeur kijkt de examinator (de eerste corrector) op basis van de argumenten van de kandidaat naar het centraal-examenwerk en de score en bepaalt of de beantwoording van de vraag mogelijk in aanmerking komt voor een andere beoordeling.
3. De examinator (de eerste corrector) neemt contact op met de gecommitteerde (de tweede corrector), geeft aan welke argumenten de kandidaat naar voren heeft gebracht en waarom de eerste corrector dit een goede reden vindt voor het openbreken van de score. Op basis van een zorgvuldige voorbereiding voeren de correctoren hierover een gemotiveerd overleg. De uitkomst van dit overleg wordt schriftelijk vastgelegd en wordt toegezonden aan de rector of directeur met afschrift aan de tweede corrector. Dit kan desgewenst in een e-mail.

De uitkomst van deze procedure kan zijn:

- A. Er is overeenstemming tussen beide correctoren over het openbreken van de score met het gevolg dat het totaal aantal behaalde punten wordt aangepast.
- B. Er is overeenstemming tussen beide correctoren over het niet openbreken van de score.
- C. De correctoren hebben geen overeenstemming bereikt.

A. Bij overeenstemming over aanpassing van de score

Als beide correctoren in overleg met elkaar tot de conclusie zijn gekomen dat de score moet worden aangepast en dat schriftelijk hebben toegezonden aan de rector of directeur, meldt (via de e-mail of telefonisch) de rector of directeur zich bij de inspectie. Vervolgens beschrijft de rector of directeur de casus en zendt de rector of directeur via de e-mail (wex@owinsp.nl) aan de inspectie de gegevens van de tweede corrector (naam contactpersoon, schoolnaam, telefoonnummer en e-mailadres). In de praktijk is dit vaak de examensecretaris die is gemandateerd door de rector of directeur. De inspectie neemt vervolgens contact op met de tweede corrector. Als de tweede corrector aan de inspectie kan bevestigen dat de procedure goed en deugdelijk is verlopen, zal de inspectie aan de melder laten weten dat de score van de kandidaat mag worden aangepast door de rector of directeur.

B. Bij overeenstemming over het niet aanpassen van de score

Als de correctoren in overleg van mening zijn dat de score niet aangepast dient te worden en dat schriftelijk hebben toegezonden aan de rector of directeur, laat de rector of directeur dit aan de kandidaat weten.

C. Bij geen overeenstemming tussen de correctoren over aanpassing van de score

Als de eerste corrector reden ziet om de score aan te passen, maar de tweede corrector (gecommitteerde) deelt deze reden niet, mag de score niet worden aangepast.

C1. Als de eerste corrector zich neerlegt bij het standpunt van de tweede corrector, wordt de uitkomst van het overleg tussen de beide correctoren door de eerste corrector schriftelijk vastgelegd en toegezonden aan de rector of directeur met afschrift aan de tweede corrector. Dit kan desgewenst in een e-mail. De kandidaat wordt op de hoogte gesteld door de directeur.

C2. Als beide correctoren van mening blijven verschillen over het al dan niet aanpassen van de score, is er dus geen overeenstemming om de score al dan niet te veranderen. Deze uitkomst van het overleg tussen de beide correctoren wordt door de eerste corrector schriftelijk vastgelegd en toegezonden aan de rector of directeur met afschrift aan de tweede corrector. Dit kan desgewenst in een e-mail.

Om uit de ontstane impasse te komen kunnen de directeuren van beide betrokken scholen, in overleg met elkaar, twee nieuwe correctoren aanstellen die het volledige examenwerk van de betreffende kandidaat opnieuw moeten beoordelen. Deze twee nieuwe correctoren stellen in onderling overleg de score op. Dit kan ook een lagere of hogere score zijn dan het eerder behaalde resultaat; het hele examenwerk van de betreffende kandidaat moet integraal worden nagekeken en dit kan leiden tot een andere totaalscore.

Het advies is om in een dergelijke situatie twee docenten te kiezen die niet direct betrokken zijn, maar bijvoorbeeld verbonden zijn aan een andere school onder hetzelfde bestuur. Het spreekt voor zich dat deze docenten bevoegd moeten zijn voor het examenvak.

Als beide (nieuwe) correctoren in overleg met elkaar de score hebben vastgesteld, legt de eerste corrector dit schriftelijk vast en zendt dit toe aan de rector of directeur met afschrift aan de tweede corrector.

Als op grond hiervan de score moet worden aangepast, meldt de rector of directeur zich bij de inspectie. Vervolgens beschrijft de rector of directeur de casus en zendt de rector of directeur aan de inspectie via de e-mail (wex@owinsp.nl) aan de inspectie de gegevens van de tweede corrector (naam contactpersoon, schoolnaam, telefoonnummer en e-mailadres). In de praktijk is dit vaak de examensecretaris die is gemandateerd door de rector of directeur. De inspectie neemt vervolgens

contact op met de tweede corrector. Als de tweede corrector aan de inspectie kan bevestigen dat de procedure goed en deugdelijk is verlopen, zal de inspectie aan de melder laten weten dat de score van de kandidaat mag worden aangepast door de rector of directeur.

Als deze laatste interventie niet leidt tot overeenstemming tussen beide correctoren, neemt de rector of directeur van de oorspronkelijke eerste corrector contact op met de inspectie om het vervolg af te stemmen.

Ten slotte

Als de directeur (in samenwerking met de examensecretaris) op grond van bovenstaande procedure eventueel het cijfer en eventueel de uitslag aanpast, worden DUO/Examendiensten en de inspectie van het onderwijs op de hoogte gesteld van een eventueel nieuw vastgesteld cijfer.

Bronnen

Deze handreiking is gebaseerd op de volgende bronnen

- [Uitvoeringsbesluit WVO 2020](#)
- [Wet voortgezet onderwijs 2020](#)
- [Wet op het onderwijstoezicht](#). Per 1 juli 2017 is de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) gewijzigd. Met de wetwijziging maakt de inspectie in haar toezicht onderscheid tussen bij wet geregelde deugdelijkheidseisen en eigen aspecten van kwaliteit van bestuur en scholen. Deugdelijkheidseisen zijn objectiveerbare, zo veel mogelijk op het niveau van de wet geregelde algemene kwaliteitsnormen, die zodanig helder zijn dat de vrijheid van richting en inrichting gewaarborgd blijven.
- [Onderzoekskader inspectie voortgezet onderwijs](#)
- Examenprogramma's per vak zijn te vinden op de website van het College voor Toetsen en Examen, www.cvte.nl.

Ondersteunende instrumenten

Als ondersteunende instrumenten biedt de VO-raad het volgende. Deze instrumenten zijn bereikbaar via de website van de VO-raad bij het onderwerp [Examinering](#).

Zelfevaluatie-instrument

[Zelfevaluatie-instrument kwaliteitsborging schoolexaminering](#)

Checklists

[Checklist examenreglement](#)

[Checklist PTA](#)

[Checklist kwaliteit schoolexaminering](#)

Handreikingen

[Handreiking positie examensecretaris](#)

[Handreiking ontwikkeling visie op toetsing en examinering vo](#)

[Handreiking examencommissie](#)

[Handreiking collegiale consultatie examinering](#)

[Handreiking voor bestuurders: verantwoordelijkheid in het schoolexamen](#)

[Handreiking voor bestuurders: Hoe te handelen inzake een geschil bij of na de vaststelling van de score voor het centraal examen](#)

Praktijkvoorbeelden

[Praktijkvoorbeelden](#)